

Več o pojmu enakost žensk in moških

V številnih besedilih in vsakdanjem življenju opažamo, da se **pojmem enakost spolov pogosto zmotno uporablja kot enakopravnost spolov**, zato v nadaljevanju pojasnjujemo, kaj jima je skupnega in v čem se ta dva pojma razlikujeta.

Začetke širšega uveljavljanja načela enakosti najdemo npr. že v času krščanstva, v obliki ideje o enakosti vseh ljudi pred bogom, ter kasneje v ideji naravnega prava in ideji družbene pogodbe, pri čemer naj bi se to načelo v zahodnem svetu dokončno usidralo po ameriški in francoski revoluciji (povzeto po Cerar, Miro (2005). Nekateri (ustavno) pravni vidiki načela nediskriminacije v Enakost in nediskriminacija - sodobni izzivi za pravosodje). Pomen načela enakosti je nato postopoma naraščal in tako je danes načelo enakosti še posebej povezano s človekovimi pravicami. Tudi naša **ustava v 14. členu govori o enakosti pred zakonom** in določa, da so vsakomur zagotovljene enake človekove pravice in temeljne svoboščine, ne glede na različne osebne okoliščine, vključno s spolom.

Enakosti in enakopravnosti kljub etimološki sorodnosti in vsebinski povezanosti pojmovno ni mogoče istovetiti. Ko **govorimo o enakosti**, govorimo o enaki vrednosti človeka kot posameznika ali posameznice in kot pripadnika ali pripadnice človeške družbe kot celote, iz katerega izvira človekovo enako dostojanstvo, ki od družbene organizacije načeloma zahteva enako (pravno) obravnavanje posameznikov in posameznic. Poleg pravne razsežnosti ima ta pojem tudi širše družbene razsežnosti, ki se nanašajo na **družbeni položaj oziroma status posameznika oziroma posameznice in družbenih skupin**, na možnost za njegovo/njeno oziroma njihovo udeležbo (participacijo) pri upravljanju javnih zadev, na možnosti za njegovo/njeno oziroma njihovo udeležbo pri porazdelitvi (distribuciji) družbenih dobrin itd. (Flander, Benjamin (2004). Pozitivna diskriminacija. Ljubljana.) **Gre torej za družbeno, tj. politično, ekonomsko in socialno (ne)enakost.**

Enakost spolov se sicer velikokrat zamenjuje z **enakopravnostjo spolov**, ta pojem pa je ljudem bližji predvsem zato, ker se je uporabljal že v prejšnjem političnem sistemu: z njim se je poudarjalo predvsem **pravno enakost žensk in moških**. Tovrstno razumevanje enakosti spolov pa je preozko in neustrezno. **Sodobni koncept enakosti spolov torej vključuje tako formalno (de jure) kot dejansko (de facto) enakost, torej enakopravnost, ki se nanaša na formalno-pravno enakost, in enakost, ki se nanaša na dejanske situacije v odnosu med spoloma in zadeva realne okoliščine.** Zakonsko zagotovljena enakost namreč še ni jamstvo za enakost v vsakdanjem življenju oziroma pravno-formalne enake pravice še ne privedejo same po sebi do izboljšanja položaja žensk in moških v družbi. **Če govorimo zgolj o enakopravnosti, izgubimo družbeni vidik enakosti**; če govorimo o enakih možnostih in enaki udeležbi pri delitvi rezultatov družbenega razvoja, ne zanikamo enakopravnosti, saj ta ostaja kot pravna podlaga, v ozadju. Enakost (in ne istost!) spolov je torej koncept, ki združuje oba vidika.

Definicija enakosti spolov je torej širša od definicije enakopravnosti oziroma pravne enakosti in pomeni, da so ženske in moški enako prepoznavni, imajo enako moč in so enako udeleženi na vseh področjih javnega in zasebnega življenja. Enakost spolov se uresničuje z zagotavljanjem in uresničevanjem pravne enakosti, enakega obravnavanja oziroma nediskriminacije in enakih možnosti.

Koncept enakosti spolov je bil razvit v študijah spolov in kot tak prevzet v politični besednjak Organizacije združenih narodov in Evropske unije. Na tem konceptu temeljijo politike enakosti spolov. Pri tem ne gre za poseganje v slovarske pojme ali spreminjanje besed, pač pa za **sociološko in politološko razumevanje idej**, ki jih združuje koncept enakosti spolov, in razvijanje leksemov, ki nove koncepte natančno in terminološko ustrezno poimenujejo. Slovar slovenskega knjižnega jezika za obravnavo pojmov enakost - enakopravnost spolov ni ustrezen vir, saj gradivno izhaja iz besedil 60-ih let 20. stoletja (do leta 1970, ko je izšla prva knjiga slovarja), ko teorija in politike enakosti v Sloveniji še niso bile predmet javnih in strokovnih razprav. Aktualnejši in s stališča sodobne rabe verodostojnejši

vir je GigaFida, jezikovni korpus 1,2 milijarde besed, nastal iz besedil med leti 1990 in 2011. Ta korpus nam pokaže, da je v tem obdobju postala zveza enakost med spoloma pogost in uveljavljen izraz, in sicer v vseh virih: od časopisja do strokovnih razprav, celo sodobnega leposlovja.

Temeljni mednarodni pravni instrumenti s področja človekovih pravic (pakti, konvencije itd.) in interpretacije obveznosti držav pogodbenic teh instrumentov, ki jih razvijajo pogodbeni telesi, sodna praksa in t.i. mehka jurisprudenca mednarodnih pogodbenih teles, pristojnih tudi za obravnavo pritožb na mednarodni ravni, uporabljajo in pojasnjujejo enakost spolov kot pravno normo, na podlagi katere naj države razvijajo svojo politiko kot pravico samo po sebi in kot cilj, ki ga morajo pogodbenice z ustreznimi politikami doseči. **Pojem enakost spolov moramo torej razumeti kot načelo, ki ga morajo vsebovati vse politike in ukrepi za zagotavljanje polnega uživanja vseh človekovih pravic, kot pravico samo po sebi in kot končni cilj, ki ga moramo doseči oziroma udejanjiti v praksi.**

Enakosti spolov ne smemo razumeti kot istosti ali podobnosti žensk in moških, saj, kot mnogi zmotno mislijo, ne temelji na zanikanju, ampak sprejemanju razlik oziroma drugačnosti med ženskami in moškimi ter enakem vrednotenju teh razlik in različnih družbenih vlog. To pomeni, da se politika enakosti spolov zavzema za resnično partnerstvo med ženskami in moškimi ter delitev odgovornosti pri odpravljanju neravnovesij v javnem in zasebnem življenju. Ko torej govorimo o enakopravnosti spolov, enakovrednosti, o enakih možnostih, o enakih pravicah, enakem dostojanstvu itd., govorimo ravno o tem, kar je pod skupnim imenom zajeto v pojmu enakost spolov.